

DRUHÁ AXIÁLNA DOBA

(Pokus o synkritickohistorickú konkretizáciu)

Jozef Piaček

Súčasťou nástupu druhej axiálnej doby, o definíciu ktorej sme sa pokúsili v príspevku *Druhá axiálna doba. (Pokus o vymedzenie)* je aktívna účasť na rozkladaní samého nositeľa kultúry spočívajúceho v civilizácii: zaniká napr. štátnosť alebo politika; dochádza k australizácii („pojužňovaniu“) Nového sveta, vytrácajú sa napr. európske základy jeho najmocnejšej časti – začala jej juhoamerikanizácia a Európa sa zasa pomoslimštila. Je otázne, či je ešte v jej silách pokračovať v rušení mešít. Pretrvávajúce civilizácie ako podkladu kultúry¹ sa ešte udržuje v enklávach Starého sveta. Iniciatívu si zachovávajú transnacionálne, ktoré financujú zdanie volieb a ktorým už ide len o ne samé; v hľadáčkovi sa im ustálil nepriateľ. V menu voličov sa ponúkajú prakticky iba figuranti. Z mentality sa v podstate až na megaprojekty a zbrane vytratila tvorivosť i konštruktívnosť. Nastalo redukovanie pestrosti na multiverzálnu fádnosť.

Aj tento príspevok o druhej axiálnej dobe je napísaný z pozícií synkriticizmu a konkrétnejšie v intenciách jeho disciplíny synkritická história.²

Aj tí najnechápavejší filozofi chápú, že nechápú. Preto sú (ešte) filozofmi. A tým najbystrejším z nich dokonca dochádza, aj prečo nechápú. Prosto prenikajú do štruktúry nevedomosti, najprv, samozrejme, svojej a postupne aj do hlúposti vôbec. Na čom sa naša nevedomosť zakladá? Čo je jej fundamentom, základom a možno i príčinou? Už prinajmenšom od Sokrata vieme, že je to strach o život. No nie strach o život druhých, ale strach o svoj vlastný život, o svoju kariéru a v dobách denormalizácie³ dokonca aj o svoju fyzickú existenciu. O inteligencii vôbec je známe, že je zbabelá (na rozdiel od Sokrata, ktorý nielen tušil, že „nič nevie“). Preto revolúciu vždy robila mládež a „luza“. V euforickom nadšení vyvolanom opadnutím prvého šoku a hrôzy z činov reprezentantov slovenskej štátnosti po nástupe denormalizácie sa, samozrejme, zamýšľanie nad nudou porevolučných časov, ktoré prídu po odstránení dementokracie⁴, dostalo napriek niektorým vystúpeniam vodcov demonštrácií na druhý list.

Vo vrchných vrstvách rieky dejín sa mihajú rybičky režimov, v hlbších vrstvách sa uplatňuje zvažovanie terénu, ktoré nekompromisne predpisuje smer prúdenia. A máme odvahu nahliadnúť sklon dejinného diania? Vidieť, kam smerujeme? Nielen si z toho utáľovať, sranda je ešte stále variant zbabelosti, ako to vidno na komikoch, či dokonca cestou

¹ K vzťahu civilizácie a kultúry pozri vzťah civilizácie a kultúry (synkriticizmus), in: Pomocný slovník filozofa.

² Hypertextové odkazy do článku zaradíme preto, aby sme nemuseli opakovať to, čo sme povedali inde, najmä v našom Pomocnom slovníku filozofie. V ňom čitateľ môže nájsť aj vysvetlenia niektorých ďalších pojmov použitých v tomto článku. Ak mu tam dačo bude chýbať, pokojne to môže dať najavo na adrese dodo.piacek@gmail.com aj s eventuálnou svojou kritikou a autor tohto článku sa chýbajúce pokúsi doplniť, pričom ku kritike pristúpi z pozície synkritického princípu žičenia inakosti.

³ v mnohom pripomínajúcej povestnú normalizáciu za starého režimu, ibaže tentoraz na kapitalistickom základe a pod politickým, ideologickým, propagačným etc. tlakom zo Západu

⁴ Termín *dementokracia*, rozšírený najprv demonštrantmi ako nadávka prvým väčším vystúpením proti režimu takto označenému 17. novembra 2020, zavádzame analogicky s takými termínmi, ako *barok*, *impresionizmus*, *biedermeier* a podobne, pretože sa zdá, že nešťastný režim zavedený na Slovensku v roku 2020 sa historicky negatívne zapísal do dejín slovenského národa.

na prezidentské stolce. Reč ide o nahliadanie podstaty diania, alebo ako hovoria múdri, o nahliadanie princípov alebo — ak chcete — zákonov.

Zákony vždy dráždili menej chápacích, pretože zaväzujú, nedovoľujú príliš kľučkovať. Iba typy ako [Antigoné](#) kráčajú tvárou v tvár Noci, ktorú nevidno vo svetle politického dňa. Takže ako je to s našou nevedomosťou/vedomosťou? O čo nám v skutočnosti ide? Naozaj nám záleží na smerovaní prúdu dejín, alebo nám ide len o rybičky? S odvahou nahliadať je to ako s [mystickým](#).

Dementokracia, na ktorú sa poväčšine doposiaľ obmedzuje kritická pozornosť, je len jedným z odleskov [smrtonosnosti našej civilizácie](#); odstránením (násilným alebo nenásilným) vlád alebo režimov síce na istý čas poľaví pocit hnusu a neznesiteľnosti, ktorý z nich a z ich vodcov alebo strojcov a podporovateľov pociťujeme/prežívame, na chvíľu sa nám uľaví, no na podstate spoločnosti sa toho veľa nezmení. Zmysel obdivuhodného boja politikov a protestov proti tej ktorej forme vlády alebo režimu spočíva v získavaní politickej a bojovej skúsenosti, v nachádzaní ciest spájania roztrieštených opozičných síl, no nech bude víťazstvo sebaaprelestnejšie, úloha preniknúť do podstaty smrti a smrtonosnosti civilizácie, ktorej formou prejavu je aj zvrhávaný režim u nás, nepominie.

Politické a bojové skúsenosti vodcov revolúcie vo vrchných slojoch historického diania musí sprevádzať vytrvalý komplexný vedecký a filozofický výskum, hĺbkový výskum podmienok dostávania sa k moci nielen vykoľajených osobností, ale aj podmienok, možností, perspektív odstránenia zdrojov obľudnosti, ktoré postupne vychádzajú na povrch doma i za hranicami našej vlasti i za oceánom.

Požiadavka prekonávania roztrieštenosti sa netýka len antidementokratickej politiky, ale aj výskumu zdrojov (príčin) spoločenskej dekadencie 21. storočia, z ktorej dementokracia vyrastá. Lekársky (psychanalytický, psychiatrický etc.) výskum politikov, musí doplniť nielen ich rozbor politologický, sociologický, ekonomický, právovedný, kriminologický etc., ale aj ich rozbor dejinnofilozofický, ekofilozofický, sociálnofilozofický, etický etc.; predmetom výskumu sa musí stať väzobnosť povrchových zvráteností režimov s (hĺbkovou) smrtonosnosťou smerovania spoločenského vývoja v našom storočí.

Treťou oblasťou prekonávania roztrieštenosti musí byť pestovanie odolnosti a gramotnosti (sic: plurál!) osobnosti dnešného ľudského individua, gramotnosti nielen počítačovej, informačnej a pod., ale ukazuje sa, že aj gramotnosti politickej (nízka zorientovanosť elektorátu) a gramotnosti (masmédiami kontinuálne deštruovanej) geostrategickopolitickej: westernistický redukcionizmus treba transformovať na schopnosť individua polyverzálne sa orientovať v domácej a stále viac aj v medzinárodnej politickej sfére.

Žiaden redukcionizmus v praktickom (politickom) a teoretickom pristupovaní k ontologickému statusu entity slovenského národného bytie nevedie k uvoľneniu vektora jeho ďalšieho vývinu, ale ho blokuje alebo generuje konflikt, ako to vidno už od čias Veľkomoravskej ríše bez ohľadu na štátnu začlenenosť Slovákov. Ďalší vývin Slovenska je nepredstaviteľný bez čerpania z významového univerza slovenského národa, konštituovaného a inštituovaného od počiatku jeho dejín a z nich jednoznačne vidno, že maličký národ nemá životnú šancu bez inteligentnej hry (pružnej diplomacie, hlbkej vzdelanosti etc.) medzi mlynskými kameňmi veľmoci počnúc Frankami a Byzanciou a končiac Spojenými štátmi a Ruskou federáciou.

Ide o pestovanie gramotností občana malého štátu na rozhraní veľmocenských blokov. Ide o filozofiu malého národa dvadsiatehoprvého storočia.

A pokiaľ ide reč o nás filozofov ako takých, ktorou začal tento príspevok, tak do sféry nášho záujmu sa popri interpretácii a zmene spoločnosti musí zapojiť aj premena nás samých/mňa samého, naša/moja vnútorná premena, [inscendencia](#), práca na nevyhýbavosti pred páľčivosťami a na prekonávaní (v podstate malomeštiackej) ustráchanosti. Ona je pravdepodobne jednou z príčin podivuhodnej dezorientovanosti inteligencie vôbec, jej nízkej imunity voči ideologickej a propagandistickej manipulácii. Nie romantické alebo sentimentálne vzdychanie alebo ťažkanie si, či plané nadávky na adresu ľudí bez uší a charakteru nám pomôžu a nepomôže nám ani bitkárstvo, ale pomôže iba [kultivácia](#) príslušníkov nášho národa, jeho interetnických a medzištátnych vzťahov a budúcich predstaviteľov, ich politickej výšky a prezieravosti.

Odvahu už prejavujú i srdnatosť v intenciách Platónovej rozvrstvenosti spoločnosti na srdnatých bojovníkov, tvorivých pracovníkov a svojmu spoločenstvu oddanej inteligencie. Synkriticizmus v nadväznosti na Platóna rozvíja ich nereduktívne usúvzťažňovanie, čiže synkrízu a jej reflexiu v podobe synkritiky. Synkritika nevyučuje ani nereduktívnu usúvzťažnenosť bojovníctva/zápasníctva čiže polemizmu a lásky (agapé) vrátane oddanosti svojej vlasti; ukazuje však pritom, že redukcia blokuje alebo je konfliktogénna.

Synkritickohistorická diferenciacia zmyslu udalosti alebo epizódy ukazuje, že aj nezmyselnosť je modus zmyslu, pokiaľ ju nereduktívne (sc. synkriticky) usúvzťažníme s ostatnými vrstvami zmyslu udalosti.

Kľúčovou kategóriou intervenujúcou v synkritickohistorickom pristupovaní k udalostiam alebo epizódami je pojem polyverzálnosti ich zmyslu – pochopená

- osobnostnoindividuálna, medicínska... nezmyselnosť,
- efektívnosť legalizácie vojnovnej, ekonomickej... zločinnosti,
- geostrategická účinnosť rozkladu štátov alebo kontinentu.

Príčinou zdanlivej neviditeľnosti štruktúry zmyslu udalosti je bezčasová väzobnosť jeho vrstiev alebo faziet: zatiaľ čo udalosť sa rozvíja lineárne časovo, jej zmysel je od jej počiatku bezčasmo (presnejšie: [perichrónne](#)) vertikálny.

Zmysel nezmyselnostnej vrstvy udalosti sa ukazuje na báze jej analýzy realizovanej [synkritickohistoricky](#) postupujúceho (mysliaceho) participanta na nej bez ohľadu na to, či [synchrónne](#) alebo [diachrónne](#). Pokračovaním v skúmaní týmto smerom, skúmaním fundamentálnej vrstvy ontologického statusu denormalizácie spočívajúcej v usúvzťažnenosti jej časových a bezčasových parametrov by sa však pred nami otvorila metafyzika postupnosti národných politických udalostí spolutvoriacich bytie Slovákov a ich štátnosti v kontexte Európy 21. storočia.